

Nr 53.

Ankom till riksdagens kansli den 25 april 1939 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av Kungl. Maj:ts proposition angående iordningställande av vissa kolonat i Norrbottens län, att upplåtas till lappar, m. m.

(1:a avd.)

I en till riksdagen den 3 mars 1939 avlåten, till jordbruksutskottet hänvisad proposition, nr 174, har Kungl. Maj:t, under åberopande av bilagt utdrag av statsrådsprotokollet över jordbruksärenden för samma dag, föreslagit riksdagen

att, utan hinder av bestämmelserna i kungörelsen den 18 juli 1928 (nr 314) angående grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark, för upplåtelse genom länsstyrelsen i Norrbottens län åt lappfamiljer av sex kolonat å hemmanen Kurravaara nr 5, 6 och 7 i Jukkasjärvi socken av nämnda län må utgå tillskott av statsmedel med högst 6,500 kronor för varje kolonat,

samt att ett belopp av 110,000 kronor må överföras från jämtländska renbetesfjällens skogsfond till Norrbottens lappfond.

Beträffande utredningen i ärendet får utskottet hänvisa till det vid propositionen fogade statsrådsprotokollet.

Länsstyrelsen i Norrbottens län har i skrivelse den 2 december 1938 hemställt, att ett belopp av 50,000 kronor måtte ställas till länsstyrelsens förfogande för bestridande av kostnaderna för iordningställande för därtill lämpade familjer av sex jordbrukskolonat å hemmanen Kurravaara nr 5, 6 och 7 i Jukkasjärvi socken av Norrbottens län. Länsstyrelsen har avsett att sålunda föreslagna kolonat skulle upplåtas åt lappar, som utan eget förvållande nödgats lämna renskötseln.

Vidare har länsstyrelsen i skrivelse den 17 februari 1939 hemställt, att Kungl. Maj:t måtte vidtaga anordningar för överförande från jämtländska renbetesfjällens skogsfond till Norrbottens lappfond av 200,000 kronor ävensom förordna, att belopp, som av länsstyrelsen förskottas till Norge för betesavgifter, vilka förklaras skola stanna på statsverket, hädanefter icke skola påföras lappfonden. Härvid har länsstyrelsen tillika anhållit, att därest icke av länsstyrelsen i nyssberörda framställning den 2 december 1938 begärda belopp för viss lapsk kolonisation anvisas av andra medel än lappfonden, överförande av medel till Norrbottens lappfond måtte ske med 250,000 kronor.

I. *Framställningen angående anvisande av medel för iordningställande av kolonat.*

Departementschefen har i denna del anfört följande.

»Länsstyrelsens framställning avser medelsanvisning för iordningställande å Kurravaarahemmanen av sex jordbrukskolonat för upplåtelse till lappfamiljer, som hållit sig kvar å vår- eller höstvisten i lågfjället vid Torneträsk. Upplåtelseerna skulle ske till lappfamiljer, som anses ha förutsättning att slå sig fram såsom jordbrukare. Vad som förekommit i ärendet torde giva vid handen, att åtgärder i det av länsstyrelsen angivna syftet utan dröjsmål böra vidtagas.

I fråga om kostnaderna för kolonatens iordningställande har länsstyrelsen hänfört sig till de beräkningar, som gjorts av 1930 års lapputredning. Enligt dessa skulle tillskottet från det allmänna uppgå till 7,000 kronor, därav 5,000 kronor för byggnader, 1,000 kronor för första odling, 500 kronor för ytterligare odling och 500 kronor för brunn och väg. Kostnaden för byggnaderna är beräknad med ledning av erfarenheten från de redan upplåtna Kurravaarakolonaten. Länsstyrelsen har emellertid med hänsyn till inträffad prisstegring funnit ett belopp av 1,000 kronor utöver det av lapputredningen beräknade erforderligt.

Statskontoret har i sitt utlåtande förklarat sig anse, att statsbidrag till kolonaten borde utgå enligt 1928 års upplåtelsegrunder, alltså med högst 2,500 kronor, därav 2,000 kronor för byggnader och 500 kronor för odling, detta i överensstämmelse med vad statskontoret anfört i utlåtandet över lapputredningens betänkande. I övriga över betänkandet avgivna utlåtanden ha icke framställts erinringar i förevarande hänseende i annan mån än att egnahemsstyrelsen ifrågasatt viss förenkling av byggnaderna.

Viss reducering synes kunna göras beträffande av länsstyrelsen begärt belopp för kolonatens iordningställande. Sålunda synes anledning icke föreligga att beräkna kostnaderna högre än lapputredningen gjort. Även om viss prisstegring inträffat, synes dock möjlighet finnas att få arbetena utförda med av lapputredningen föreslagna bidrag för iordningställandet av kolonaten, detta jämväl för det fall att, enligt vad länsstyrelsen meddelat, av egnahemsstyrelsen ifrågasatt förenkling av husbyggnaderna icke låter sig genomföra. Vidare synes icke nödvändigt att i detta sammanhang anvisa bidrag till ytterligare odling utöver det, som kan erhållas enligt bestämmelserna i kungörelsen den 12 oktober 1934 angående statsbidrag till jordförbättring å ofullständiga jordbruk. Vid anförda reduceringar skulle statens tillskott uppgå till 6,500 kronor för kolonat.

Nyssnämnda belopp är betydligt högre än det bidrag, som kan utanordnas med tillämpning av bestämmelserna i 1928 års kungörelse. En tillfällig avvikelse från dessa grunder synes emellertid med hänsyn till föreliggande särskilda förhållanden ha fog för sig. Att undanskjuta frågan i avvaktan på den slutliga prövningen av lapputredningens förslag, som ej kan ske vid

innevarande års riksdag, anser jag mig ej böra förorda, då omedelbara åtgärder synas av nöden.

Av nu anförda grunder finner jag mig böra tillstyrka medelsanvisning till de föreslagna 6 kolonaten med 39,000 kronor. Jag torde icke behöva framhålla att detta tillstyrkande icke innefattar något som helst ställningstagande till frågan om vilka bidrag som under normala förhållanden böra utgå vid lappkolonisation. Någon erinran mot kolonatens iordningställande genom länsstyrelsens försorg har jag ej att framställa.

Då nu gällande grunder för upplåtelse åt lappar av lägenheter å kronomark tillkommit med riksdagens medverkan, lärer frågan om de av mig nu förordade förmånligare upplåtelsevillkoren böra underställas riksdagens prövning.

I likhet med statskontoret finner jag, att för bestridande av kostnaderna för ifrågavarande kolonatusplåtelser bör anlitas Norrbottens lappfond. Jag erinrar om att kostnaderna vid upplåtelse enligt 1928 års grunder utgå ur lappfonden, detta i enlighet med vad uttryckligen angavs vid grundernas tillkomst.

Jag förbiser icke i detta sammanhang ett uttalande 1930 av riksdagens revisorer därom att enligt revisorernas mening större aktgivande borde ägnas frågan i vad mån avkastningen av lappfonderna må kunna finna användning för höjandet av själva den näringsgren, som för lappbefolkningen vore den viktigaste, nämligen renskötseln. I sådant avseende må endast framhållas, att det är bland annat angelägenheten av att förhindra uppkomsten av en för renskötseln vådlig bosättning, som föranlett länsstyrelsens framställning.

Norrbottens lappfonds tillgångar förslå emellertid ej till bestridande av kostnaden för den förordade kolonisationen, varför visst förstärkande av fonden erfordras. I sådant hänseende torde jag få framlägga förslag i det följande.»

II. Framställningen om överförande av medel till Norrbottens lappfond m. m.

1938 års riksdag (prop. nr 55; statsutskottets utl. nr 85; skr. nr 172) har medgivit, att ur jämtländska renbetesfjällens skogsfond ett belopp av 200,000 kronor finge räknat från den 1 januari 1938 uttagas och överföras till Norrbottens lappfond.

Beträffande denna fråga har *departementschefen* anfört huvudsakligen följande.

»Det belopp, som år 1938 jämlikt riksdagens medgivande tillfördes Norrbottens lappfond, var avsett att räcka till för bestridande av fondens utgifter intill dess lapputredningens förslag blivit slutligen prövat. Så har emellertid icke blivit fallet, detta beroende dels på att den slutliga prövningen av lapputredningens förslag icke kan som beräknats ske under innevarande år, dels ock därpå att lappfondens utgifter under 1938 stigit utöver vad man förutsett. Sistnämnda förhållande är i sin tur föranlett bland annat av att förskotterade betesavgifter till Norge å icke mindre än omkring 94,000 kro-

nor måst under året ersättas ur fonden. På grund härav erfordras viss förstärkning av fonden.

Då medel sålunda måste tillföras fonden utifrån, synes särskilt angeläget att vid beräkning av fondens utgifter begränsa sig till vad som är oundgängligen nödvändigt. Erforderligt belopp för bestridande av utgifterna under innevarande och nästa år synes icke kunna beräknas lägre än 210,000 kronor, däri då ingå 39,000 kronor för av mig i det föregående förordade åtgärder för viss lapsk kolonisation. Vid beräkningen har jag utgått från att kostnaderna för nya anläggningar och fortsättande av anläggningar under arbete hålla sig omkring ett belopp av 55,000 kronor för år, vilket vad innevarande år angår skulle innefatta en beskärning av vad länsstyrelsen för ändamålet begärt med omkring 14,000 kronor. Jag förbiser icke, att vissa olägenheter kunna följa härav, men finner av förut antydd grund en dylik beskärning befogad.

Då lappfondens likvida tillgångar uppgå till i runt tal 73,000 kronor, däri ingår beräknad inkomst för fonden intill utgången av innevarande budgetår, och fondens inkomst under nästa budgetår beräknas till 30,000 kronor, uppgår bristen för innevarande och nästkommande budgetår till (210,000 — 73,000 — 30,000 =) 107,000 kronor eller avrundat uppåt 110,000 kronor. Däri har då inräknats jämväl erforderligt tillskott för utgifter under senare halvåret 1940. Även om beloppet således ej kan förutsättas bli tillfullo taget i anspråk före den 1 juli 1940, synas nämligen praktiska skäl tala för att, i avvaktan på resultatet av omprövningen angående sättet för finansiering av utgifterna för lappväsendet, beloppet i sin helhet medtages vid beräkning av för fonden under budgetåret 1939/40 erforderliga tillgångar.

Vad av länsstyrelsen i Jämtlands län anförts synes icke utgöra hinder för överförande av erforderliga medel för oundgängliga utgifter från jämtländska renbetesfjällens skogsfond. På sätt skett vid Norrbottens lappfonds bildande och vid dess ökande 1919 och 1938 torde för erforderliga medels tillförande den utvägen böra anlitas, att det behövliga beloppet överföres från jämtländska renbetesfjällens skogsfond. Riksdagens medgivande till åtgärden torde böra inhämtas.»

Beträffande först framställningen om anvisande av medel för iordningställande av sex jordbrukskolonat för upplåtelse till lappfamiljer har det inom utskottet uttalats viss tvekan rörande möjligheten att åstadkomma en varaktig förbättring av lapparnas ställning genom kolonisation. Att med framgång driva jordbruk inom Jukkasjärvi socken lär knappast heller vara möjligt. Då åtgärder emellertid böra vidtagas utan dröjsmål för att bispringa sådana lappfamiljer, som nödgats upphöra med renskötelsen och nomadlivet, anser sig utskottet icke böra motsätta sig den av Kungl. Maj:t för ifrågavarande ändamål äskade medelsanvisningen. Den erfarenhet, som må utvinnas genom den nu föreslagna kolonisationen, torde få bli vägleddande för de ytterligare hjälpåtgärder, som kunna erfordras å lappväsendets område.

Utskottet.

Kungl. Maj:ts förslag i fråga om överförande av medel från jämtländska renbetesfjällens skogsfond till Norrbottens lappfond biträdes av utskottet.

Under åberopande av det anförda hemställer utskottet,

att riksdagen må bifalla förevarande proposition.

Stockholm den 25 april 1939.

På jordbruksutskottets vägnar:

C. J. JOHANSSON.

Närvarande: se utlåtande nr 52.

Reservationer

av herrar *Hedlund* i Häste och *Olsson* i Rödningsberg.
